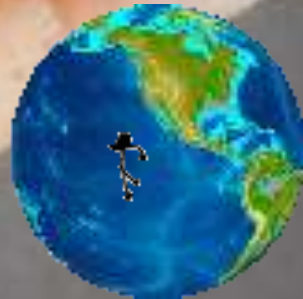

AĞAÇLANDIRMA TEKNİĞİ (6)

Doç. Dr. DENİZ GÜNEY
(2019-2020 BAHAR DÖNEMİ)

*Toprak, topraktan toprağa bir
çocuk gibidir, onu kendi çocuğumuz gibi koruyalım.*

DİKİM YOLUYLA AĞAÇLANDIRMA

- **Dikim yöntemlerinin seçilmesini gerektiren koşullar:**

- Ekstrem iklim koşulları (düşük ve yüksek sıcaklıklar),
- Ekstrem toprak ve arazi koşulları (kurak veya çok ıslak, kışın donan, su baskısına uğrayan yetiştirme ortamlarında, çok meyilli ve sarp yerlerde ve kumul sahalarında),
- Diri örtünün yoğun olduğu yerlerde,

➤ Gençlikte yavaş büyüyen ve boğma tehlikesinden kendisini kurtaramayacak olan türlerde,

➤ Tohumun kıt ve elde edilmesinin zor-pahalı olduğu durumlarda,

➤ Fare, kuş ve karınca gibi zararlıların önemli derecede etkili olduğu alanlarda,

➤ Karışık kültür oluşturulması istenen durumlarda dikim yöntemlerinin kullanılması kaçınılmazdır.

Dikim Yoluyla Ağaçlandırmanın Avantaj ve Dezavantajları

Dikimin ekime göre avantajları;

- Dikim yöntemleri ekime göre daha güvenilir, başarılı ve zaman kazandırıcıdır.
- Dikimlerde fidanlara düzenli ve eşit büyüme yeri sağlandığından, fidanlar birbirleriyle de özellikle başlangıçta ışık, su ve gıda maddeleri rekabetine girmeden veya az girerek, özellikle ilk yıllarda daha iyi gelişerek boşluksuz ve düzenli bir kapalılık gerçekleştirebilmektedir.

- Karışımın oluşturulması dikimlerle kolay ve düzenlidir.
  - Tohum yılları seyrek, tohumu az ve pahalı olan türlerde, dikim ekonomiktir.
  - Dikim, tamamlamalar için en uygun temel yöntemdir.
-

Dikimin dezavantajları:

➤ Tesis giderlerinin yüksekliği

➤ Dikim çalışmaları ekimden daha yavaş bir seyir takip etmesi sayılabilir.

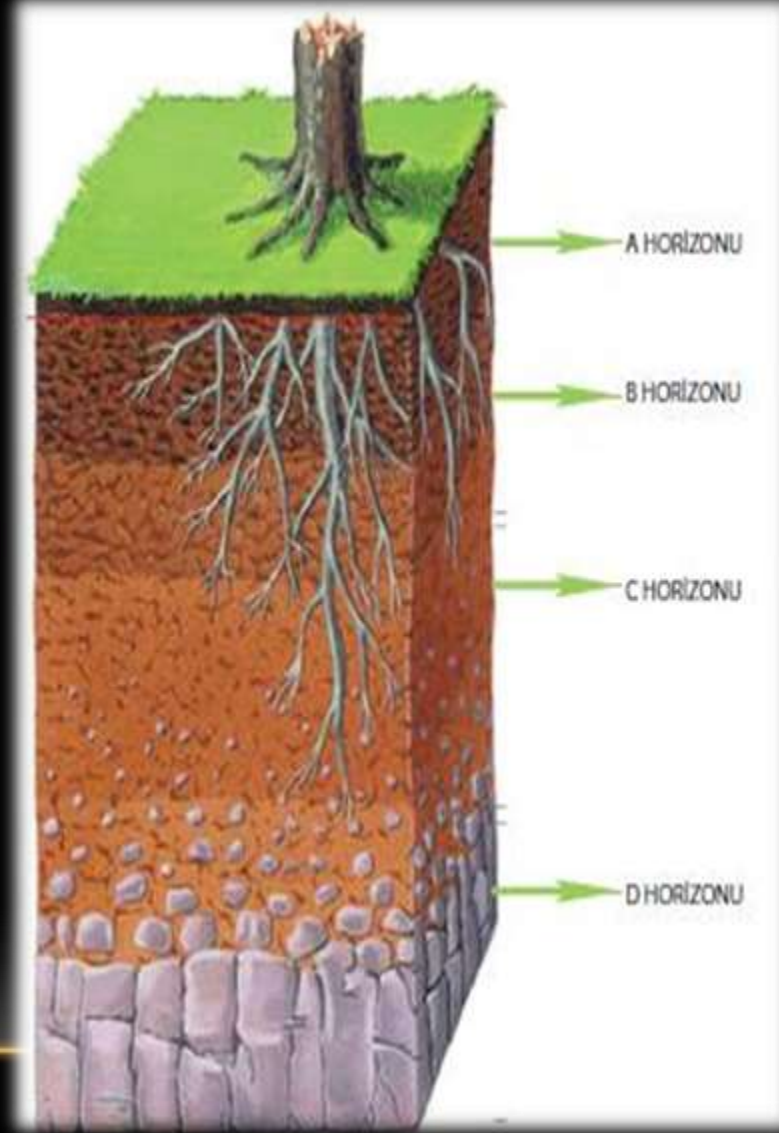
Dikimin Başarıya Ulaşmasında Temel Koşullar

- ✓ İyi bir saha ve toprak hazırlığı,
- ✓ Uygun ve kaliteli fidan materyalinin kullanımı,
- ✓ Dikim öncesi hazırlıkların tekniğine uygun şekilde, özenli ve zamanında yapılması; bunlar arasında fidanların kök, gövde budaması, gömü, nakil vb. işlemler sayılabilir.
- ✓ Koşullara uygun dikim zamanının seçimi,

- ✓ Uygun dikim aralıkları ve dikim şeklinin belirlenmesi,
- ✓ Uygun dikim tekniğinin seçimi,
- ✓ Dikimde kullanılacak olan alet ve ekipmanların seçimi
- ✓ Kùltürlerin korunması ve bakımının zamanında ve tekniğine uygun olarak yapılması sayılabilir.

İyi bir saha ve toprak hazırlığı

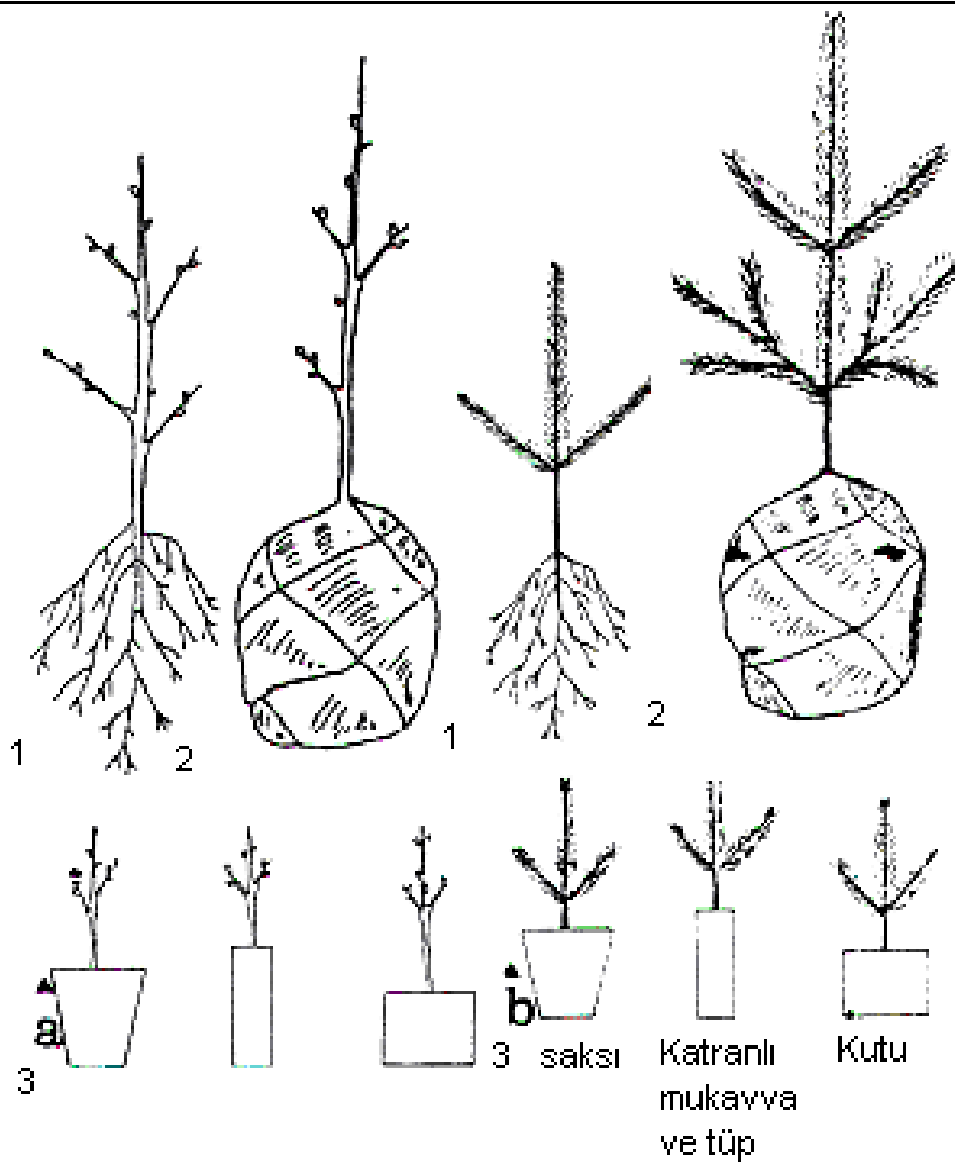
- Ağaçlandırmalarda verim gücü yüksek topraklar, genellikle siyah, esmer ve üst toprağı humusça zengin topraklardır.
- Orman ağacı türleri, özellikle çamlar, mineral besin maddeleri gereksinimi fazla olmayan bitkilerden sayılırlar.

İyi bir saha ve toprak hazırlığı

- Orman ağaçlarının yetiştirilmesinde toprağın fiziki özellikleri daha büyük önem taşır. Bu konuda ise, **başta kurak ve yarı kurak bölgeler olmak üzere**, çeşitli yöre ve koşullara uygun toprak işleme yöntemlerinin doğru seçimi ve kullanımı büyük önem taşımaktadır.
- Toprak ve iklim şartları kötüleştikçe, toprak işlemenin önemi daha da artar.

• Uygun tohum ve kaliteli fidan materyalinin kullanımı

Fidan materyali seçiminde orijin dışında; fidanın çeşidi, yaşı ve boyunun uygun olması, fidanın kök, sürgün ve tepe durumunun dengeli olması, kalite sınıflaması yapılmış ise fidanın 1. (çok iyi) veya 2. (iyi) kalite sınıfına giren fidanlardan seçilmiş olması gerekir.

Kaplı fidan

Topraklı fidan

Çıplak köklü fidan

Tüp Materyalinde

Kap Materyalinde

Kaplı Fidan

Kaplı Fidan (Saksıda)

Topraklı Fidan

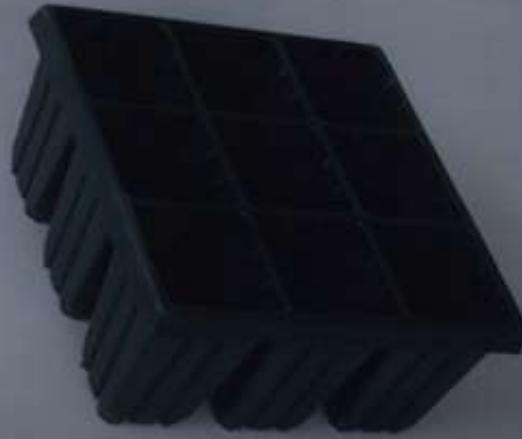
Çıplak Köklü Fidan

K1 D1 02

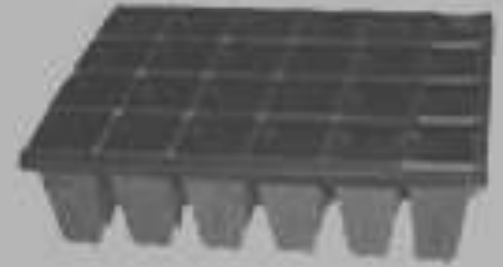
K2 D1 02

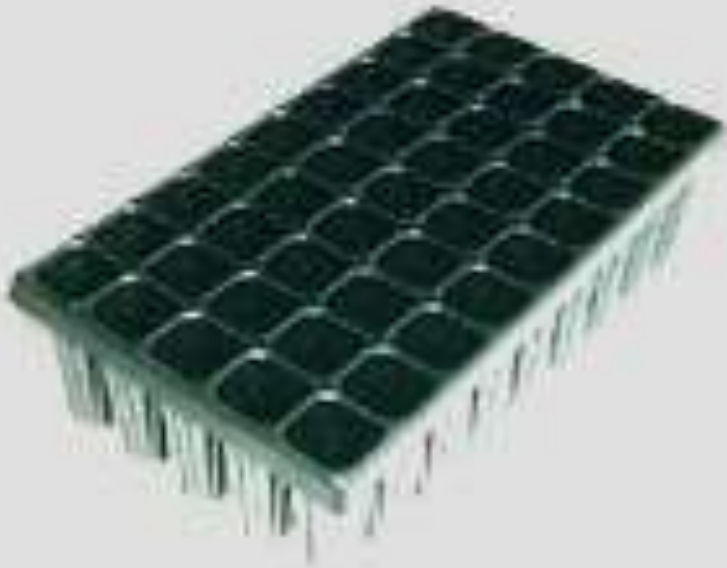
28 Gözlü 18 cm derinlik

9 Gözlü 15 cm derinlik

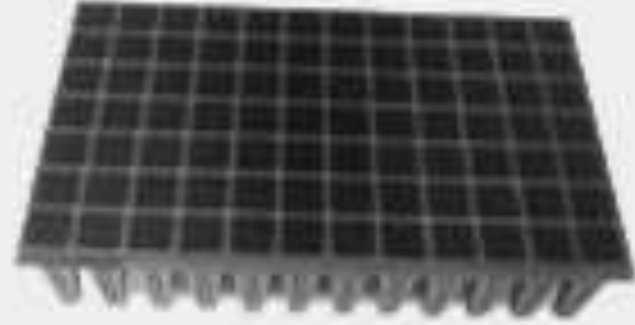

24 Gözlü 15 cm derinlik

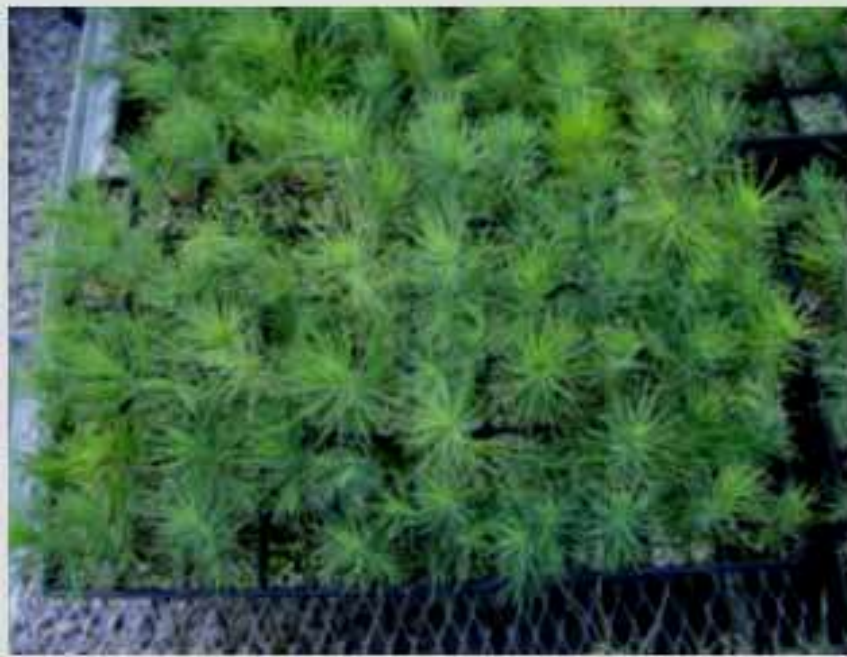
45 GÖZLÜ 16 CM DERİNLİK

85 GÖZLÜ 16 cm derinlik

45 Gözlü 16 cm derinlik

Enso kaplı üretim

Kaplı fidan üretim serası

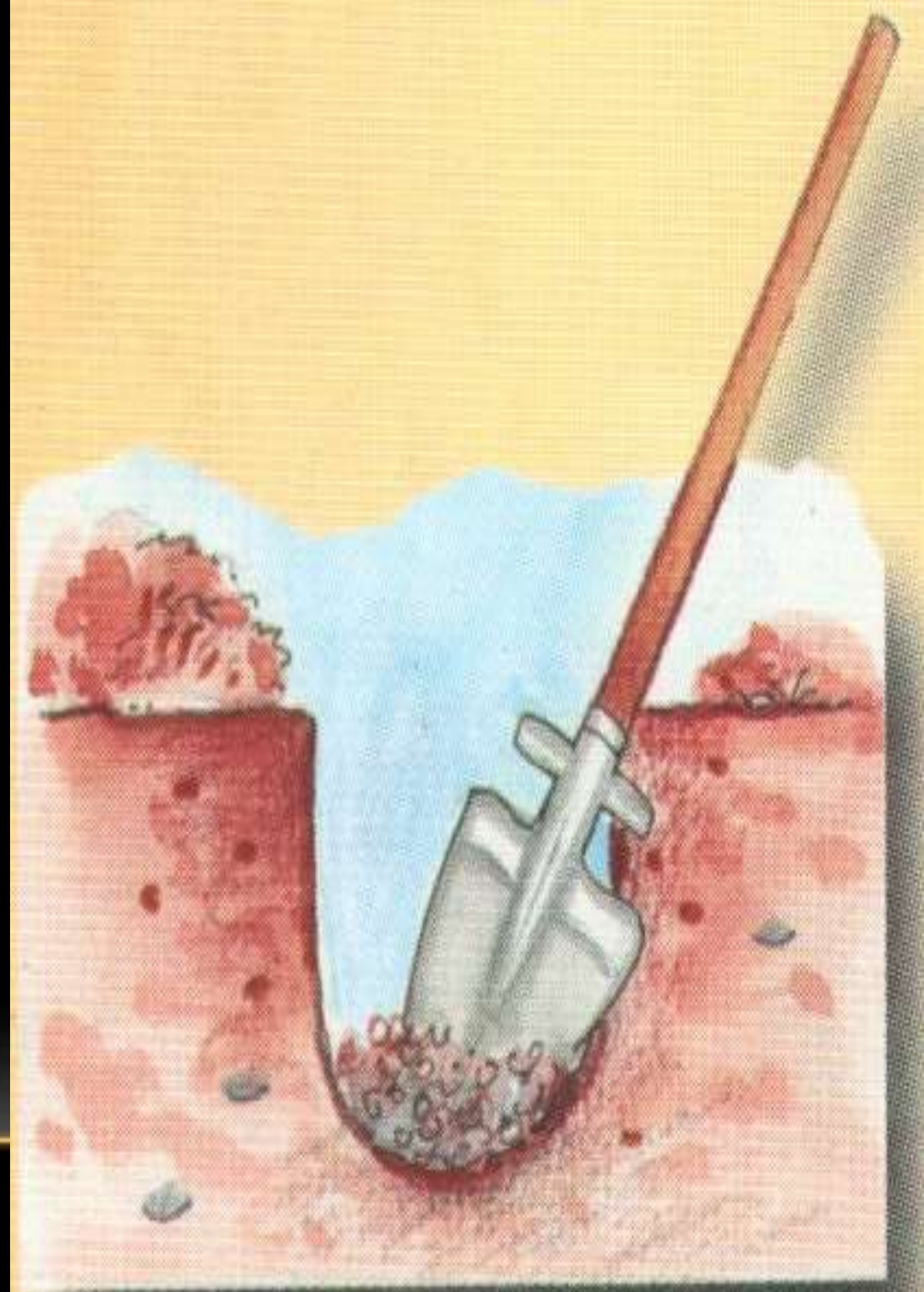
Torbalı ardıc fidanı üretimi

Saksılı fidan üretimi

Dikim işlemi başlıca 4 aşamada oluşur.

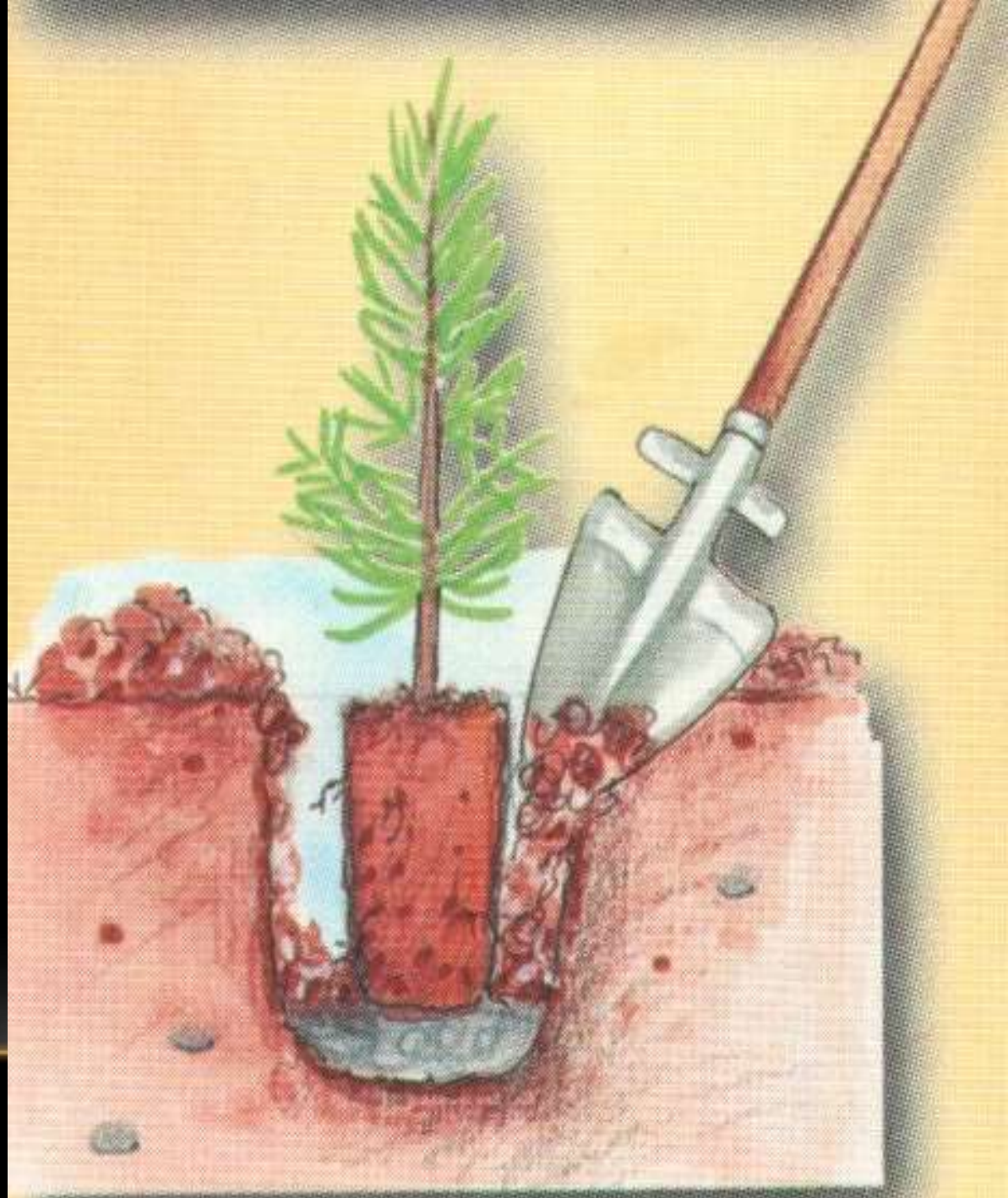
1.önce çapa ve kürek ile, dikilecek tüplü veya kaplı fidanın kök boğazı seviyesine gelecek derinlik ve genişlikte bir çukur açılır.

**2. Fidan
düzgün bir
biçimde
çukura
yerleştirilir.**

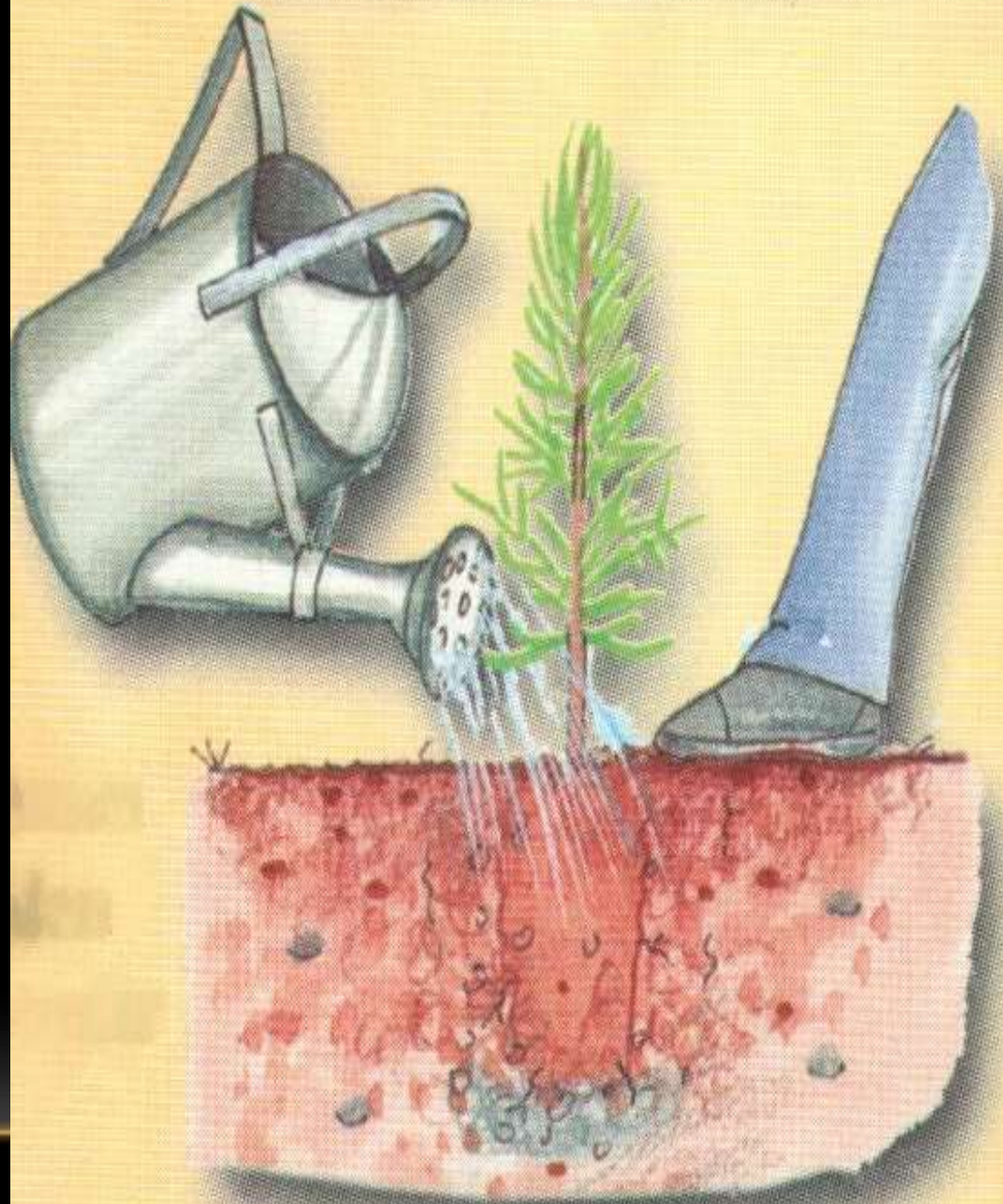

3. Toprak yavaş yavaş çukura doldurulur.

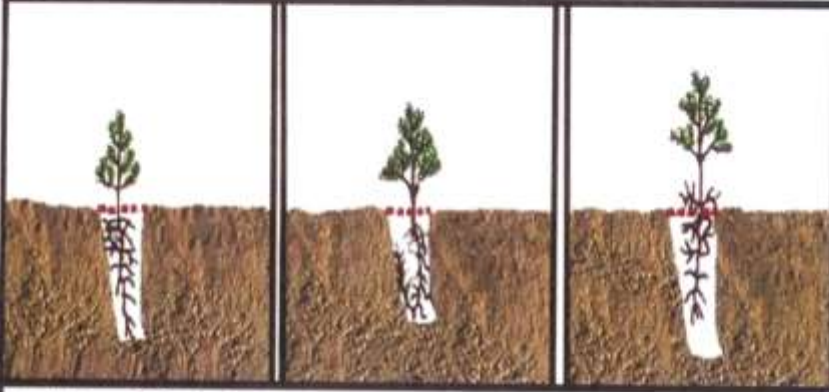
4. Son olarak fidan çukuru tamamen toprakla doldurulur. Ayak ile fidan çevresine basılarak toprak sıkıştırılır ve can suyu verilir.

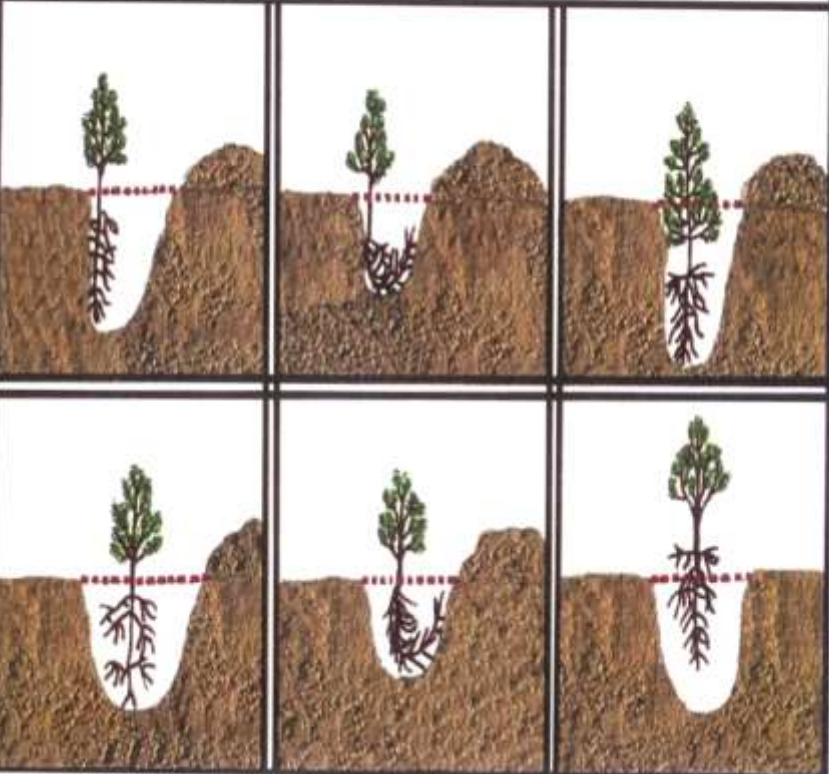
Doğru dikim

Hatah dikim

1. Yarım dikiminde

2. Çukur Dikiminde

- Fidanlar dikildikten sonra, dikim çukurlarında rahat edebilmesi ve dikildiği alanda barışık bir şekilde yaşayıp köklerini etrafına salabilmesi için, ne çok derin ve ne çok yüzeyde olmamalıdır. Ayrıca dikim sırasında da yanda olduğu gibi çıplak köklü fidan dikiliyorsa köklerinin kıvrılmamasına özen gösterilmelidir.

FİDAN DİKİMİNE AİT BAZI
ÖRNEKLER:

AÇILAN ÇUKURLARA
DOĞU LADİNİ DİKİMİ

AÇILAN ÇUKURLARA D. LADİNİ DİKİMİ

AÇILAN ÇUKURLARA D. LADINI DİKİMİ

Dikim Yoluyla Sedir Ağaçlandırması

Dikim Yoluyla Sedir Ağaçlandırması (Aslanköy- Mersin)

Yeterli Genişlikte
Açılmamış şeritlerde
Dikilen Ladin Fidanı

Yeterli Genişlikte Açılmamış Şeritlerde Dikilen Ladin Fidanı

Ağaçlandırma
çalışmalarında
adi çukur
dikimi ile
dikilmiş sarıçam fidanın da
gelişim
durumu

Tamamlama ve Bakım Çalışmaları (İlyakut-ankara, 1990)

Yatağan Termik Santral evresinde Yalancı Akasya Ağalandırmaları

Yatağan Termik Santral evresinde Yalancı Akasya Ağalandırmaları

Ağaçlandırma
alışmalarında kullanılacak
türlerin seçiminde orman
ağaçlarının dışında sosyal
amaçlar düşünülerek
başka ağaçlara da (meyve
veren) yer vermek gerekir.

Ayrıca;
Fıstıkçanı, Aşılı Ceviz,
Harnup, Mahlep, İhlamur,
Kuşburnu, Kapari, Antep
fıstığı, Kestane vb.
meyveli türlerin
ağaçlandırma
sahalarına dikilmesi
ile orman köylümüzün
gelir seviyesinin artırılması
hedeflenmektedir.

Rehabilitasyon çalışmalarında çok amaçlı türlerin kullanımı

DUT

BADEM

SUMAK

ÇİTLEMBİK

KEKİK

KAKTÜs

ERGUVAN

İNCİR

AKASYA

Rehabilitasyon çalışmalarında çok amaçlı türlerin kullanımı

BADEM

ALI

AHLAT

DEFNE

ERİK

Fidan Kalitesini Belirlemede Kullanılan Özellikler

Fidan kalitesini belirlemede dikkate alınan temel fidan özelliklerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

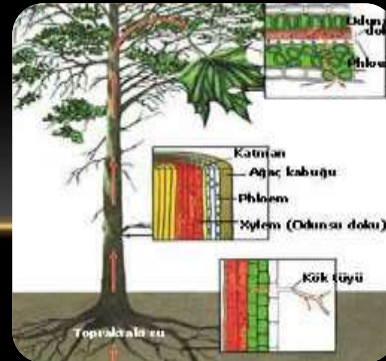

Fidan Kalitesini Belirlemede Kullanılan Özellikler

Genetik Uyum ve
Tohum Özellikleri

Morfolojik Özellikler

Fizyolojik Özellikler

Genetik uyum ve tohum özellikleri

Orijin ve/veya klon uyumu

Plantasyon amacına uygun ıslah edilmiş tohum kullanımı

Morfolojik özellikler

Fidan yaşı

Fidan boyu

Kök boğazı çapı

Katlılık

Fizyolojik özellikler

Bitki su gerilimi (BSG)

Kök yenileme kabiliyeti (KYK) ve gelişme durumu (KGD)

Kök nem içeriği (KNI)

Bitki beslenme durumu

Kuraklığa dayanıklılık

Soğuğa dayanıklılık

Durgunluk (dormansi) hâli

Genetik uyum ve tohum özellikleri

Genetik uyum ve tohum özellikleri, plantasyon çalışmalarında kullanılacak fidanlarda aranan ilk özelliklerdir. Fidanların, mutlaka **tesis yerine uyum sağlayabilecek ve tesis amaçlarına uygun genetik yapıya** haiz fidanlar olması gerekir.

Çünkü, bitkiler, yeni getirildikleri yetiştirme ortamının iklimine uyum sağlayıp genetik yapılarını değiştirerek değil, bu yeni ortamın kendine özgü koşullarına dayanmalarını sağlayan genetik özellikleri sayesinde, bu alanda varlıklarını sürdürebilmektedir.

Yeni ortam koşullarına dayanmalarını sağlayacak genlere sahip olmayan genotipler ise, elemine olup gitmektedir. bu ise, **fidan üretme çalışmalarında olgun, yeterli büyüklükte ve aynı zamanda plantasyon amaçları doğrultusunda ıslah edilmiş tohum kullanımını şart koşar.**

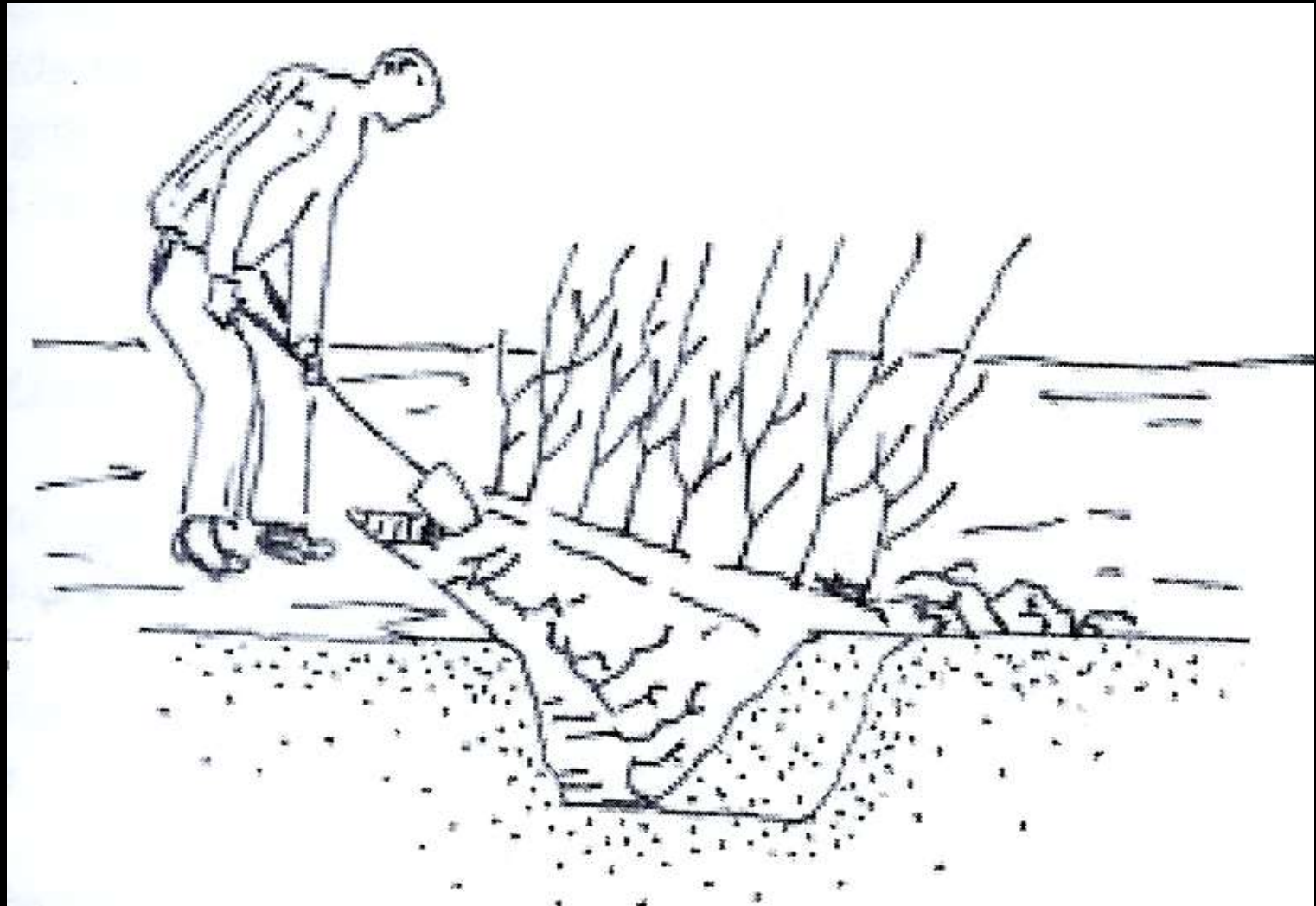

DİKİM ÖNCESİ HAZIRLIKLAR

- **Gözü**
- Gözü deyince, ambalajlar içerisinde költür alanına getirilmiş olan çıplak köklü, fazla sayıda fidanların dikim sıraları gelene kadar ambalajlarından çıkarılıp toprağa gömülmeleri anlaşılır.

FİDANLARIN GÖMÜYE ALINMASI

1. Gümü için hendek açma

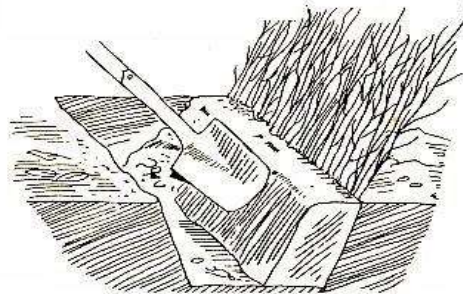
2. Fidanları yerleştirme

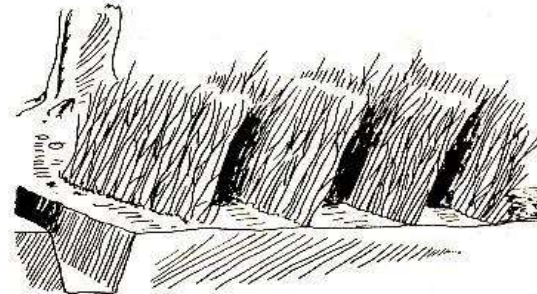
3. Kökleri örtme

4. Dizip, sıkıştırma

5. Toprak tabakasıyla takviye etme
ve düzeltme

GÖMÜ

Soğuk hava deposuna alınmayan ancak fazla miktarda olduğu için hemen kullanım alanlarına gönderilemeyen fidanlar, uygun bir yerde, gevşek ve süzek toprak kitlesinde gölge bir yerde sadece kökleri toprak içinde kalacak şekilde gömüye alınır. 30-35 cm genişliğinde ve 2.5-3.0 m uzunluğunda hendekler açılır

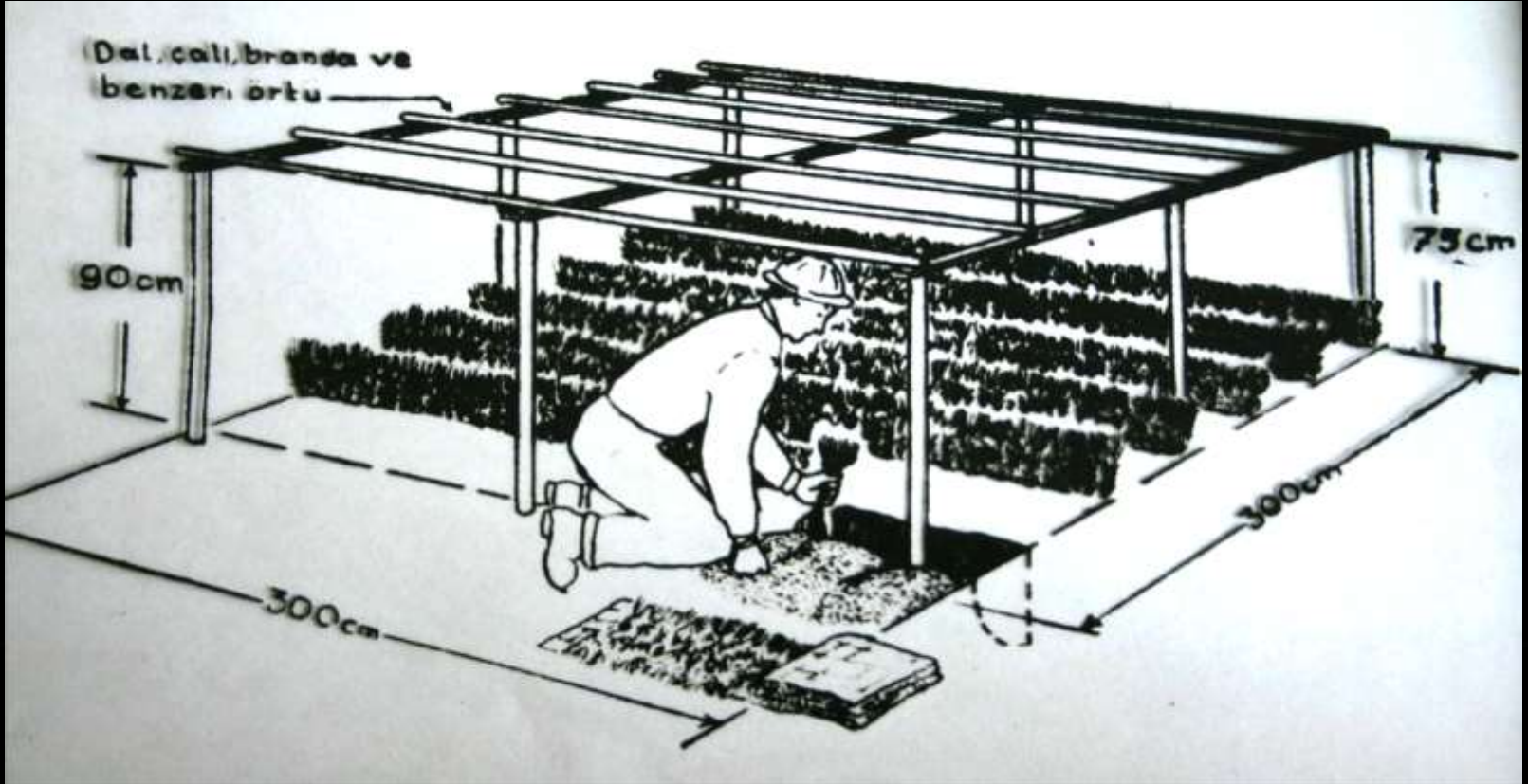

- Hendeften çıkan toprak köklerin üzerine atılarak ayakla sıkıştırılır.
- Burada fidanların yaprak ve ibrelerinin toprak altında kalmamasına dikkat edilir.
- **Bu işlem 20-30 cm aralıklarla birinci hendeğe paralel olarak devam eder.**
- Yapraklı fidanlar ilkbaharda da dikilecek olsalar sonbaharda gömüye alınabildiği halde, **iğne yapraklı türlerin fidanları için gömü önerilmez.**
- Ancak zorunlu hallerde kısa bir süre (1-2 hafta) için gömüde kalabilirler.
- Bunların dışında **“yapay siperlikler altında”**, **“buz hendeğinde”** ve **“kar çukurunda gömü”** yöntemleri de uygulanabilir.

- **Gömü yeri** ve yöntemi önceden belirlenmelidir. Yer seçiminde dikkate alınması gereken özellikler aşağıda verilmiştir.
  - Gömü yeri, kültür sahasının merkezinde veya yakınında olmalıdır,
  - Rüzgar ve öğle güneşinden koruntulu olmalıdır,
  - Düz, taze ve süzek topraklı yerler tercih edilmeli,
  - Fazla güneşli güney ve batı bakılar ile durgun su bulunan yerlerin olmaması gerekir.
- Bu özellikler dikkate alındığında en uygun gömü yerinin meşcere siperi altları olduğu anlaşılmaktadır.

- Ağaçlandırma alanı içerisinde veya yakınında gömüye elverişli yer bulunamazsa, **yapay siperlikler (dal, çalı, branda vb.)** altında fidanlar gömüye alınabilir. Bu işlem özellikle güney bakılarda uygulanır.

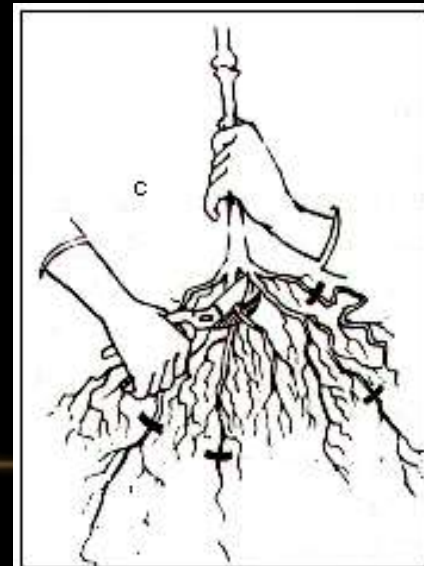
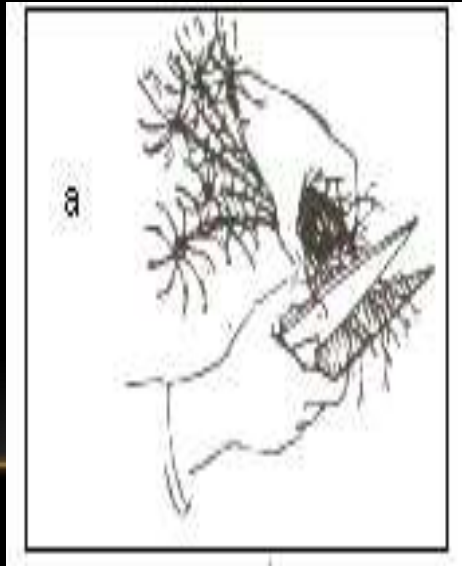
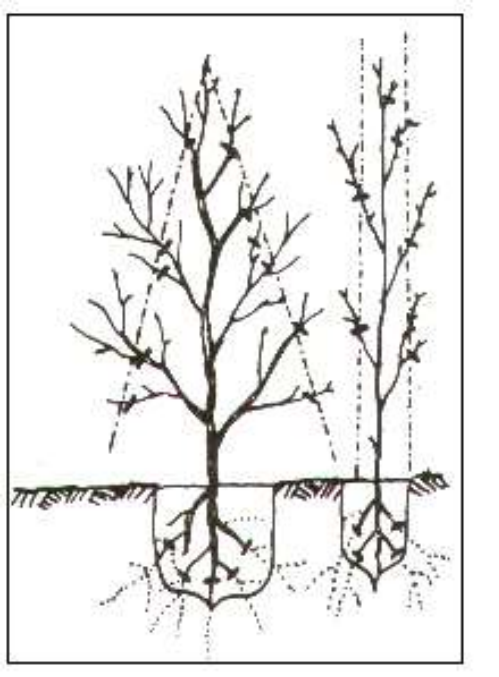

BUDAMA

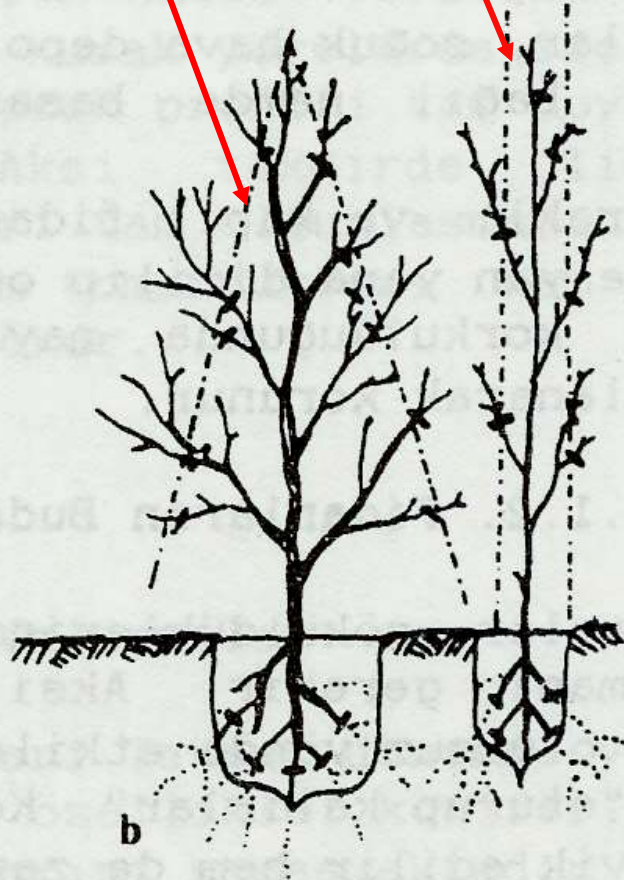
Büyük fidanlarda
budama
genellikle tek tek
yapılır. yapraklı
türlerine ait
fidanlarda kök ve
sak budaması
yapılarak fidan
dengesi sağlanmış
olur.

- Budama **kök ve sak** (gövde) budaması olmak üzere iki şekilde olur.
- **Küçük fidanlar** tek tek değil demetler halinde makasla veya bir kütük üzerine konup keskin bir balta veya satır ile kesilirler.

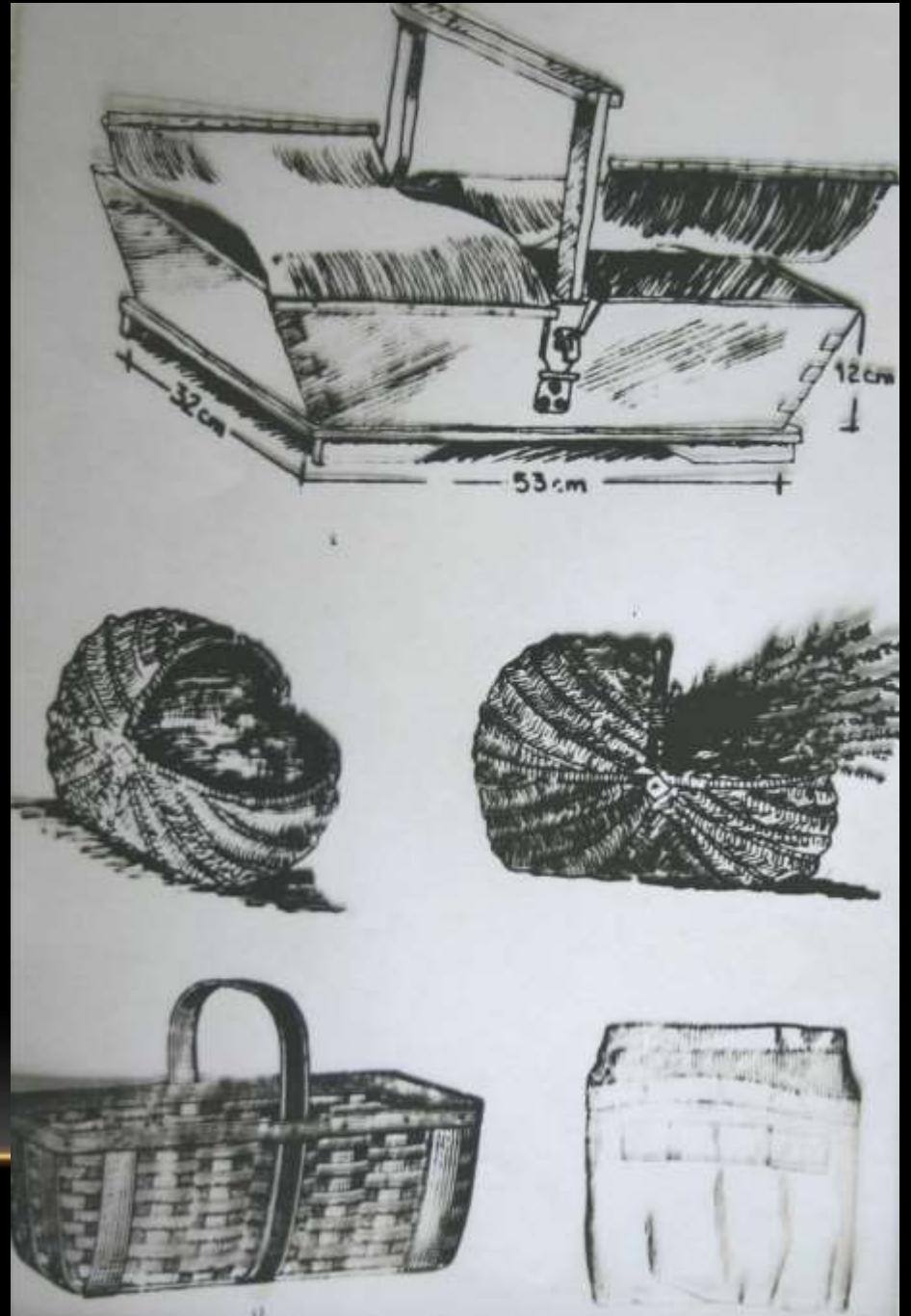

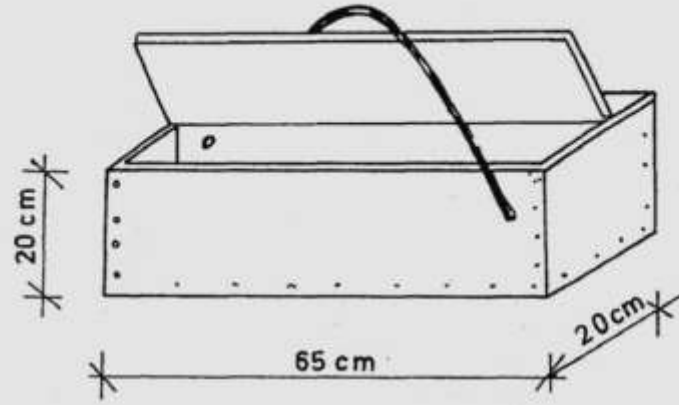
- **Yelpaze Budama Çevre budama**

- **Sütunvari tepe budaması**
- **Piramidal tepe budaması**

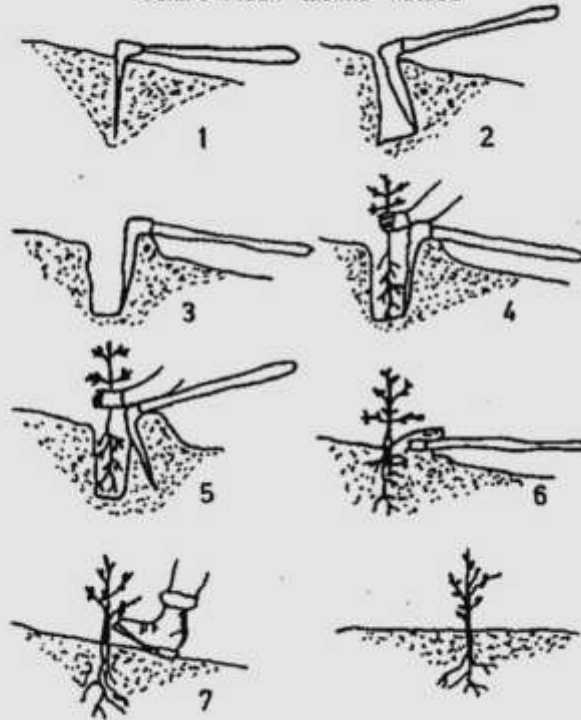

- **Fidanların Dikim Yerlerine Taşınması**
- Fidanların dikim yerine taşınmasında çok dikkatli olmak gerekir. Fidan türüne, yaşına, boyuna, hava hallerine, vb. koşullara göre değişen ambalaj yöntemleri seçilir. Bunlar arasında **polietilen torbalar, taşıma kutuları, sepet veya torbalar** sayılabilir.

Şekil 8- Fidan taşıma kutusu

Şekil 9 -Topraksız fidan dikimi
Dikim çapası ile yarma dikimi

- Fidanların dikim yerine taşınması esnasında taze kalmalarını sağlamak için bir başka yöntem ise bazı preparatların kullanımınıdır.
- Bunlardan Agricol'un sudaki eriği (% 0.5-1.5 eriyiğine fidan kökleri batırılmakta) ile işlem gören fidanlar, depolama ve ağaçlandırma sahasına taşıma esnasında olduğu gibi dikim esnasında da dış etkilere karşı, kuruma ve ölümden başarı ile korunabilmektedir.
- 2+0 yaşındaki 1000 adet karaçam fidanı için **70-100 gr Agricol eriğinin** yeterli olduğu, tutma başarılarının %50 oranında arttığı yapılan araştırmalar ile tespit edilmiştir.

Fidan köklerinin
nem kaybını
önlemek için
agricol solüsyona
batırılması

Dikim Zamanı

- Dikim zamanına etki eden faktörleri iyi bilmek ve buna göre uygun dikim zamanını belirlemek gerekir.

Dikim zamanına etki eden faktörler;

- Ağaçlandırma sahasının genel iklim koşulları
- Dikim sahasının lokal iklim koşulları
- Toprak özellikleri
- Ağaç türü ve fidan materyalinin özellikleri
- Dikim esnasındaki hava halleri

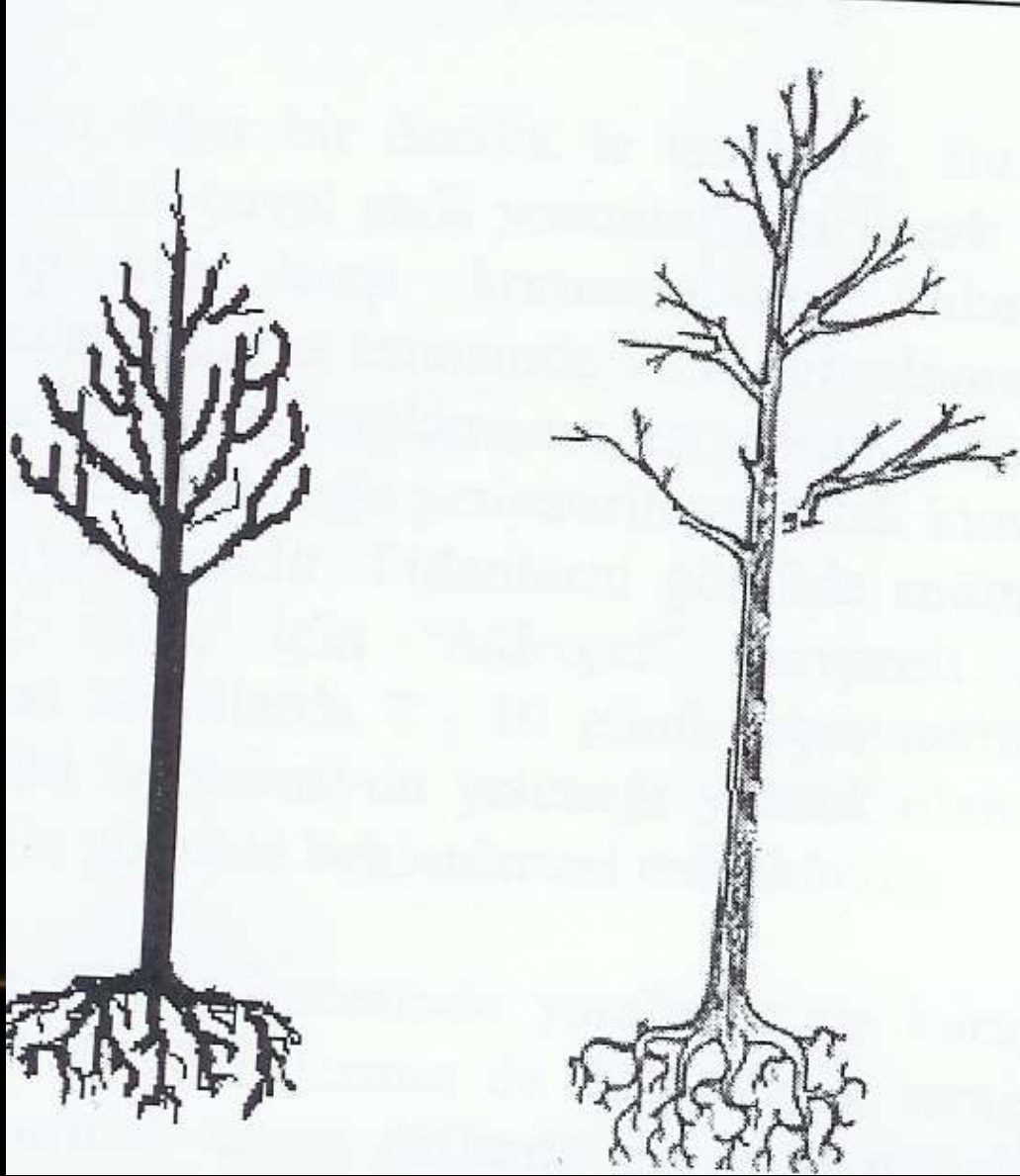
Dikim için en uygun zaman

- Havanın kapalı olduğu,
- Bulutlu ve rüzgarsız günlerdir.
- Yağmurlu havalar ile dikim sırasında aşırı güneş ve rüzgar etkisinin olduğu zamanlarda dikim yapılmamalıdır.
- Dikim mevsimi bakımından ülkemizi ele aldığımızda 'İlkbahar dikimi', 'Yaz sonu dikimi', 'Sonbahar dikimi' ve 'Kış dikimi' olmak üzere dört dikim mevsiminden söz edilebilir.

ÇIPLAK KÖKLÜ FİDANLAR

- **Çıplak köklü fidanlar** sonbaharda yaprakların dökülmesinden itibaren, ilkbaharda yapraklanma öncesine kadar geçen uyku döneminde sökülüp dikilebilirler.
- **Çıplak köklü fidanların** dikim öncesinde yaralanan ve kuruyan köklerinin keskin bir bıçakla budanması, kopan kök yüzeylerinin de düzeltilerek temizlenmesi gerekir.
- Budama kök sistemi ile denge oluşturmak üzere dallarda da uygulanmalıdır.
- **Çıplak köklü fidanların** tutma başarıları daha düşük olup, dikim sonrasında karşılaştıkları dikim şoku yapraklı ve kaplı fidanlara göre daha ağır ve daha uzundur.

- **Çıplak köklü fidanlar içerisinde dikim başarısı en yüksek olanlar, daha zengin kök sistemine sahip olan şaşırtılmış fidanlardır.**

DİKİM ŞEKİLLERİ

Ağaçlandırma çalışmalarında;

- Düzenli
- Düzensiz
- Karışık dikim

olmak üzere üç dikim şekli söz konusudur.

Düzensiz dikim: Belirli bir şekle bağlı kalmadan yapılan dikim şeklidir. Genellikle **kayalık, bataklık, köklü, karstik arazide ve tamamlamalarda** kullanılır. Ot mücadelesi güç ve pahalı olup, sıklık bakımı ve aralamalar zordur.

- **Düzenli dikim:** Fidanların belirli aralıklarla ve geometrik şekillere göre dikimidir. Burada;

- Her fidana eşit büyüme alanı sağlandığından **ortamdan maksimum** düzeyde faydalanılır.

- Dikim işi **düzenli ve kontrol** kolaydır.

- Kullanılacak ve kullanılan **fidan miktarı** kolay hesaplanır.

- Fidan ve dikim **giderleri kolay** belirlenir.

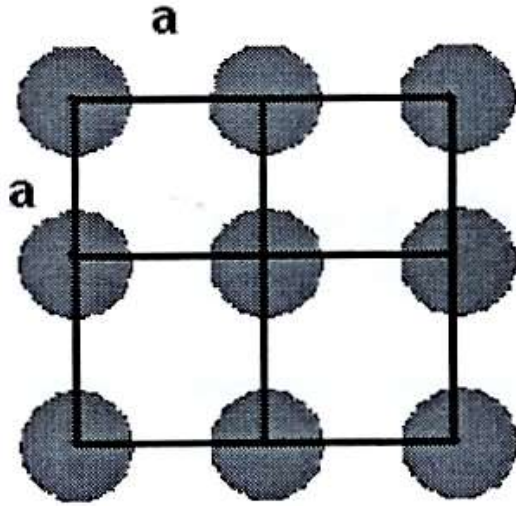
- ❑ **Karışım şekli ve oranının** araziye uygulamasını kolaylaştırır.
- ❑ **Tamamlama** çalışmaları basittir.
- ❑ **Makineyle** çalışmaya (dikim, bakım, vb.) imkan verir.
- ❑ **Bakım** çalışmaları (ot alma, çapalama, vb.) kolay olur.

Düzenli dikim şekilleri olarak;

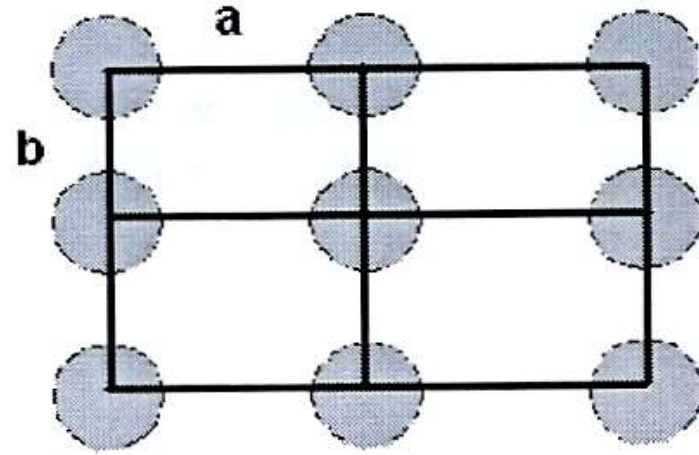
- **Kare dikimi**
- **Eşkenar üçgen dikimi**
- **Dikdörtgen (veya sıra) dikimi**
- **Beşgen dikimi vb. söz konusudur.**

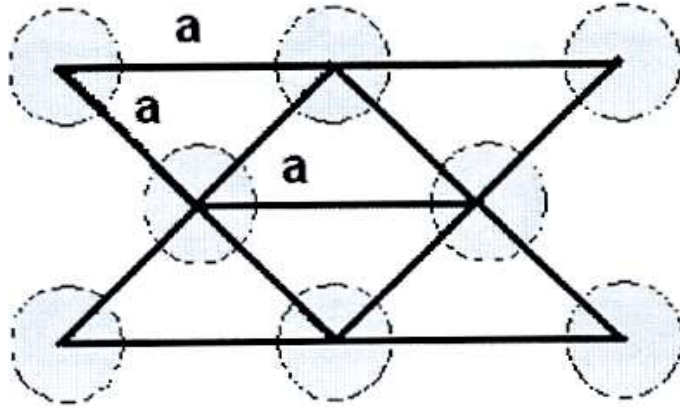
DİKİM ŞEKİLLERİ

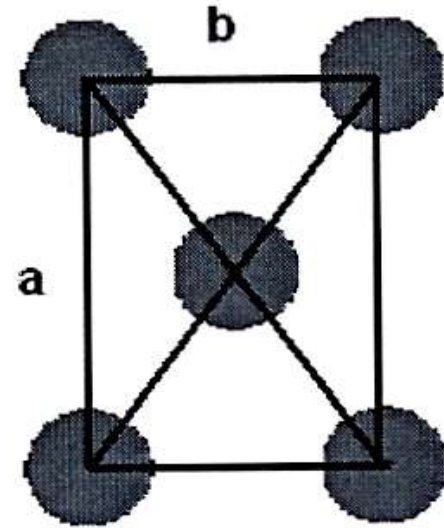
kare dikim

dikdörtgen dikim

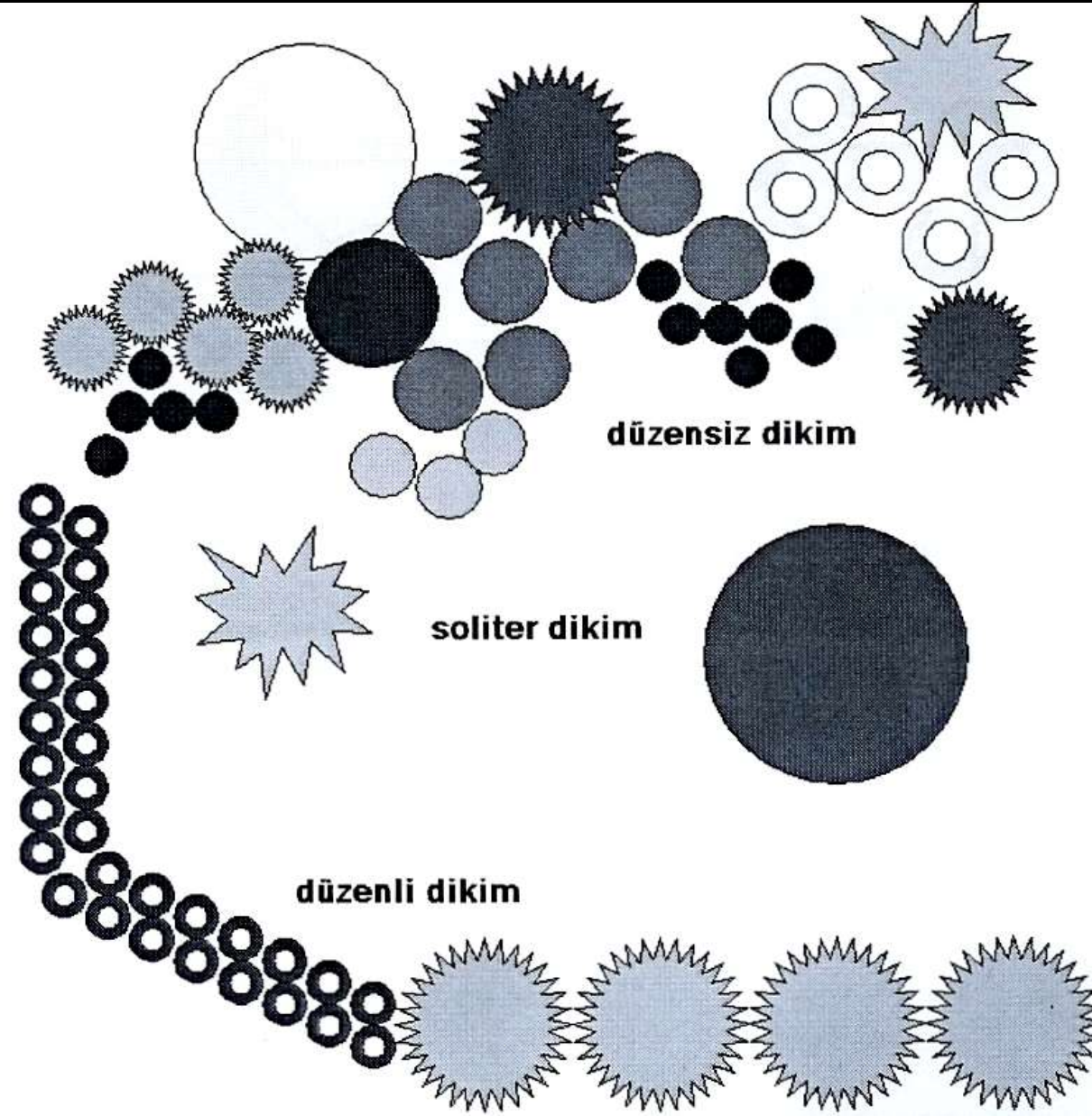

üçgen dikim

beşgen dikim

DİKİM ŞEKİLLERİ

Karışık Dikim

Karışık kültürlerin kurulmasında belirlenen karışım oranına göre hesaplama yapılır ve buna göre dikim gerçekleştirilir.

